

KORDIAN

WSTĘP

"Kordian" został napisany w 1833 roku w Szwajcarii, wydany zaś anonimowo w Paryżu w 1834 r. W podtytule autor umieścił informacje: spisak koronacyjny, pierwsza część trylogii. Wypadki będące tłem wydarzeń w "Kordianie" rozegrały się w Warszawie w nocy z 24 na 25 maja 1829 roku, kiedy to do stolicy przybył następca cara Aleksandra, młodszy brat Konstantego Mikołaj, aby koronować się na króla Polski.

Spiskowcy działali w porozumieniu z wpływowymi osobistościami ówczesnego życia politycznego, wśród których główną rolę odgrywał Julian Ursyn Niemcewicz. Ludzie ci w ostatniej chwili, obawiając się konsekwencji, odmówili udziału w spisku.

KRYTYKA WODZÓW POWSTANIA LISTOPADOWEGO W "PRZYGOTOWANIU"

Akcja tej sceny, poprzedzająca akcję właściwą, rozgrywa się nocą 31 grudnia 1799 roku w chacie czarnoksiężnika Twardowskiego w Karpatach. W diabelskim kotle ukazują się kolejno przywódcy powstania, są to przeważnie ludzie w podeszłym wieku, toteż cechuje ich ostrożność działania, kunktatorstwo w stosunku do wroga.

Żaden z nich nie nadaje się na przywódcę powstania. Generał Józef Chłopicki ma "sprzeczne z naturą nazwisko", a więc nie ma zamiaru szukać pomocy wśród chłopów, jest za stary na przywódcę, nieudolny w działaniu. Z atramentu zaczerpniętego z kałamarza Talleyranda, który niestety błędnie, rodzi się książę Adam Czarotorski. Jego dyplomatyczne zabiegi o uzyskanie poparcia dla powstania na zachodzie okazały się bezowocne. Jest to jedyna postać, dla której poeta znalazł słowa uznania "mimo czary wyszedł jakiś człowiek godny". Natomiast Jan Skrzynecki bezmyślnie zlekceważył plany wojenne zdolnego stratega, generała Prądyńskiego, które mogły przynieść powstańcom zwycięstwo. Skrzynecki unikał też walki z wro-

giem. Skrytykowany został również Julian Ursyn Niemcewicz. Poeta zarzuca mu konserwatyzm, który jest tym bardziej zgubny, że autor "Śpiewów historycznych" cieszył się dużym autorytetem w społeczeństwie.

Także Joachim Lelewel, przywódca emigracyjnego Komitetu Narodowego Polskiego, nie znalazł uznania w oczach Słowackiego. Lelewel niezaprzeczalnie posiada dużą wiedzę książkową, ale traci czas na rozpamiętywanie "czy lepiej jest, kiedy jest król? czy kiedy go nie ma", podczas gdy Polska jako państwo, niestety, jeszcze nie istnieje. Z zarzutem jawnej zdrady spotkał się dyktator ostatniej fazy powstania generał Jan Krukowiecki. To on właśnie doprowadził do poddania Warszawy Rosjanom. Poeta kieruje doń słowa pełne oskarżycielskiej pasji:

"On z krwi na wierzch wypłynie - to zdrajca!
A gdy zabrzmi nad miastem dział huk,
On rycerzy ginących porzuci
Z arki kraju wyleci jak kruk,
Strząśnie skrzydła, do arki nie wróci...
Kraj przedany on wyda pod miecz".

KRYTYKA IDEI SZLACHECKIEGO REWOLUCJONIZMU W "KORDIANIE"

Głównym bohaterem dramatu jest podchorąży Kordian. Zapowiedź jego późniejszych konfliktów odnajdujemy już w przygotowaniu, kiedy to Szatan każe Mefistofelesowi opętać jakiegoś żołnierza - Polaka. W pierwszym akcie poznajemy Kordiana jako romantycznego piętnastoletniego młodzieńca, który wspomina samobójczą śmierć swojego przyjaciela, a potem mówi o własnych uczuciach, nieokreślonych pragnieniach, niezaspokojonych żądzach. Najbardziej dotkliwie młody Kordian odczuwa brak celu i sensu życia, który tak bardzo chciałby odnaleźć:

"Boże zdejm z mego serca jaskółczy niepokój,
Daj życiu duszę i cel duszy wyprorokuj...".

Stary sługa Grzegorz, dawny żołnierz napoleoński, opowiada chłopcu najpierw żartobliwą bajkę o Janku co "psom szył buty", potem o walkach w Egipcie, w których uczestniczył, wreszcie opowiada o swych tragicznych wspomnieniach z Syberii. Te opowieści Grzegorza potęgują u Kordiana marzenia o wielkim czynie, o bohaterstwie, których nie jest w stanie zrealizować. Te odczucia, a także nieszczęśliwa miłość do Laury doprowadza Kordiana do samobójstwa. Reasumując, w akcie

pierwszym Kordian przeżywa typowo romantyczne rozterki, wahania i zwątpienia. Jest to oderwanie od rzeczywistości, życie w świecie marzeń, stronienie od ludzi i samobójcze myśli. W drugim akcie Kordian rozpoczyna wędrówkę po Europie, a efektem tych podróży są kolejne rozczarowania młodzieńca.

Pierwszym etapem jego podróży jest Londyn. Anglia była mu dotąd znana jedynie z literatury. Rzeczywistość, którą ma teraz okazję obserwować, jest zupełnie inna. Prawo można oszukać, kryjąc się przed wierzycielami, zaszczyty i uznanie można kupić. Kolejne rozczarowanie przeżywa Kordian we Włoszech.

Zachowanie się Wioletty powoduje, że Kordian przestaje wierzyć w romantyczną, wyidealizowaną miłość. Okazuje się bowiem, że uczucie kobiety można także kupić.

Najbardziej charakterystyczna dla kształtowania się postawy ideologicznej Kordiana jest scena u papieża. Jak wiadomo, papież Grzegorz XVI potępił w 1832 roku powstanie listopadowe. Słowacki podkreśla całą absurdalność stanowiska chrześcijańskiego papieża, który nakazuje Polakom czcić prawosławnego cara. Akt drugi kończy się fantastyczną sceną na szczycie Mont Blanc. Kordian wygłasza tu liryczny monolog. Wreszcie doznaje poczucia siły i potęgi, odnajduje cel i sens życia. Ideą jego życia staje się walka o wolność narodu. W tej walce chce udowodnić swe bohaterstwo i poświęcić się za naród, tak jak legendarny Szwajcar Winkelried walczący z Austriakami. Aby wcielić w czyn hasło "Polska Winkelriedem narodów", Kordian przybywa do Polski i postanawia zabić cara. Na placu Zamkowym tłum obserwuje orszak koronacyjny cara, który koronuje się w katedrze.

CECHY ARTYSTYCZNE DRAMATU

Wizja sceniczna utworu wzorowana była na modnych wówczas w Paryżu monumentalnych widowiskach, które charakteryzowały się scenami wymagającymi perspektywicznych panoram i rozbudowanych dekoracji, scenami z użyciem tłumów. Spoiwem łączącym poszczególne sceny był sam bohater. "Kordian" jest jednym z najwybitniejszych dramatów romantycznych. Główny bohater jest bohaterem romantycznym, przeżywającym rozterki i wahania, w końcu ogarniętym ideą walki o wolność ojczyzny. Występują w dramacie elementy fantastyczne - monolog na

szczyście Mont Blanc, scena przed sypialnią cara. Poeta nie przestrzega reguły tzw. czystości gatunków i rodzajów - opowiadania Grzegorza mają charakter epicki, monolog Kordiana ma charakter liryczny. W "Kordianie" mamy do czynienia z tzw. kompozycją otwartą, poszczególne sceny są ze sobą tylko luźno powiązane, najczęściej osobą głównego bohatera.

Spis treści

KORDIAN.....	1
WSTĘP	1
KRYTYKA WODZÓW POWSTANIA LISTOPADOWEGO W "PRZYGOTOWANIU"	1
KRYTYKA IDEI SZLACHECKIEGO REWOLUCJONIZMU W "KORDIANIE":	2
CECHY ARTYSTYCZNE DRAMATU:	3
Spis treści	4